

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

VI науково-практична конференція

Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі

28–29 жовтня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

БІБЛІОТЕКИ І СУСПІЛЬСТВО: РУХ У ЧАСІ ТА ПРОСТОРИ

Матеріали VI науково-практичної конференції,
присвяченої 105-річчю Наукової бібліотеки
Харківського національного медичного університету

Харків, 28–29 жовтня 2025 року

Харків
2025

ЗМІСТ

Киричок Ірина <u>РОЗВИТОК УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ – ІСТОРИЧНИЙ ПОСТУП ЧИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЧЕРЕЗ КРИЗИ?</u>	6
Абашнік Володимир <u>ФРІДРІХ КАРЛ ФОРБЕРГ (1770–1848): ФІЛОСОФ ТА БІБЛІОТЕКАР</u>	16
Белодєд Олена, Могильна Оксана <u>ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БІБЛІОТЕЧНОГО ФАХІВЦЯ ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ</u>	25
Білоус Валентина, Бровчак Людмила <u>ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА ПІДТРИМКИ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я У ВДПУ ІМ. М. КОЦЮБІНСЬКОГО: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ</u>	32
Боровик Ольга <u>ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ПІДТРИМКА НАУКИ ТА ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ (НА ПРИКЛАДІ БІБЛІОТЕКИ ПДМУ)</u>	43
Бугрій Анастасія <u>ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ВІРТУАЛЬНИХ ВИСТАВОК У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ БІБЛІОТЕК</u>	49
Будецька Ольга <u>ПРАЦІ ВИДАТНИХ СУДОВИХ МЕДИКІВ-ЕКСПЕРТІВ ХАРКІВЩИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. Е. Ф. БЕЛЛІНА ТА М. О. ОБОЛОНСЬКОГО В КОЛЕКЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ПАМ'ЯТОК ХДНБ ім. В. Г. КОРОЛЕНКА</u>	52
Волкова Анастасія, Харахаш Олександр, Сиволап Оксана <u>ІНКЛЮЗІЯ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: БІБЛІОТЕЧНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ</u>	65
Holovach Tetiana <u>DIGITAL TOOLS AND CRITICAL THINKING: ENHANCING INFORMATION LITERACY COMPETENCIES</u>	69
Запотічна Роксолана <u>ПАРТНЕРСТВО БІБЛІОТЕК І КАФЕДР МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ: СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ У ЗВО</u>	77

Киричок Ірина, Красюкова Оксана, Бабак Тетяна <u>АРТСЕСІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я</u> <u>УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ: РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ В</u> <u>ХНМУ</u>	84
Козак Ірина <u>ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ ВІДДІЛУ МЕДИЧНОЇ</u> <u>ЛІТЕРАТУРИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОУНБ</u>	91
Куц Ольга <u>ВІД ІДЕЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ: ДОСВІД РОЗРОБКИ БІБЛІОТЕЧНОГО САЙТУ</u> <u>З ВИКОРИСТАННЯМ ШІ</u>	95
Малішевська Наталія <u>ВОЛОДИМИР ФІЛАТОВ – ВЧЕНИЙ, НОВАТОР, МИТЕЦЬ</u>	97
Медведь Марія, Медвідь Марина <u>БІБЛІОТЕЧНІ ПРОПОЗИЦІЇ ДІТЯМ ЗІ СТАТУСОМ ВНУТРІШНЬО</u> <u>ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ДОСВІД РОБОТИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ</u> <u>УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ</u>	104
Миросниченко Михайло, Бібіченко Вікторія, Кузнецова Мілена <u>ДОСВІД СПІВПРАЦІ КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ</u> <u>ПАТОФІЗІОЛОГІЇ ІМЕНІ Д. О. АЛЬПЕРНА ХАРКІВСЬКОГО</u> <u>НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ З НАУКОВОЮ</u> <u>БІБЛІОТЕКОЮ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НА</u> <u>МАЙБУТНЄ</u>	110
Некрасова Наталія, Киричок Ірина <u>БІБЛІОТЕЧНИЙ ПРОСТІР ЯК ДЖЕРЕЛО СТІЙКОСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ</u>	113
Несін Вікторія <u>ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ</u> <u>ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ</u>	114
Павленко Тетяна <u>УНІВЕРСИТЕТСЬКА БІБЛІОТЕКА В ІНСТИТУЦІЙНІЙ ЕКОСИСТЕМІ</u> <u>ВІДКРИТОЇ НАУКИ</u>	120
Палько Христина, Надрага Марта, Дедишина Лариса <u>ЛИПИ У НАУЦІ Й ОСВІТІ: ІВАН – У КОЛІ НТШ, ЮРІЙ – В ОЦІНКАХ</u> <u>ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТУ</u>	130

Петруновська Світлана <u>ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ ШИ- ТЕХНОЛОГІЙ В БІБЛІОТЕЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ КПІ ІМ. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО</u>	136
Рибальченко Олена <u>БІБЛІОТЕКА ЯК КОРЕНІ ТА КРИЛА УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ: ШЛЯХ СТІЙКОСТІ, АДАПТИВНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В НАУКОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ ДЕРЖАВНОГО БІОТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ</u>	144
Сакалюк Олексій, Волкова Анастасія <u>ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ СЕРВІСІВ</u>	150
Скрипченко Лариса, Кравченко Світлана <u>ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ: ДОСВІД НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ХНМУ</u>	154
Сокур Олена, Клименко Оксана <u>ЕТАПИ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПРАКТИКИ</u>	160
Харахаш Олександр, Сакалюк Олексій <u>ЕТИКА Й УПЕРЕДЖЕННЯ В АЛГОРИТМАХ РЕКОМЕНДАЦІЙ: ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОСТУП ДО МЕНШ ПЕРЕДСТАВЛЕНИХ КОЛЕКЦІЙ</u>	165
Янчуков Олександр <u>БІБЛІОТЕЧНИЙ ВІДЕОКОНТЕНТ: БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ТА ВИМОГИ</u>	169
<u>ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ</u>	173

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ СЕРВІСІВ

Олексій Сакалюк

Кафедра ІТКБ

Анастасія Волкова

Науково-технічна бібліотека

Одеський національний технологічний університет

***Анотація.** У статті розглянуто застосування технологій штучного інтелекту в бібліотечній сфері в умовах цифрової трансформації. Визначено основні напрями інтеграції ШІ, зокрема автоматизацію процесів, інтелектуальний пошук, персоналізацію сервісів і цифрове архівування. Проаналізовано міжнародний досвід та окреслено технічні, етичні й організаційні виклики, що супроводжують упровадження інновацій.*

***Ключові слова:** бібліотека, інтелектуальний пошук, рекомендаційні системи, сервіс, штучний інтелект*

Актуальність використання штучного інтелекту (ШІ) у бібліотеках зумовлена загальною цифровою трансформацією суспільства та зростанням обсягів інформації, які необхідно обробляти, зберігати та надавати користувачам. ШІ відкриває нові можливості для автоматизації рутинних процесів, створення персоналізованих сервісів, удосконалення систем пошуку й класифікації ресурсів. Завдяки ШІ бібліотеки можуть виконувати роль не лише традиційних сховищ знань, а й інноваційних освітньо-культурних центрів, орієнтованих на потреби користувачів [1, с. 124].

Водночас актуальність проблематики полягає і в необхідності поєднання технологічних інновацій з етичними принципами. Європейський досвід демонструє, що впровадження ШІ має здійснюватися з урахуванням безпеки, прозорості, інклюзивності та захисту прав людини. Для бібліотек це означає не лише оптимізацію сервісів, а й створення середовища довіри, що гарантує справедливий та безпечний доступ до інформації [2, С. 128–129].

Міжнародний досвід упровадження штучного інтелекту в бібліотечну сферу демонструє різноманіття підходів та стратегій, орієнтованих на оптимізацію обслуговування користувачів і підвищення ефективності управління інформаційними ресурсами. Світові бібліотечні асоціації, зокрема *IFLA*, Американська бібліотечна асоціація (*ALA*), Канадська федерація бібліотечних асоціацій (*CFLA*) та Австралійська бібліотечно-інформаційна асоціація (*ALIA*), визнають стратегічну роль ШІ у майбутньому бібліотек і підтримують дослідження в цій сфері. Серед практичних напрямів використання

технологій – автоматизація каталогізації, застосування чат-ботів для довідково-інформаційного обслуговування, інтеграція систем машинного перекладу та обробки природної мови, а також використання RFID-технологій для інтелектуального управління бібліотечними фондами [3, с. 99].

Окремі зарубіжні бібліотеки реалізують інноваційні рішення для персоналізації доступу до інформації та розширення віртуальних сервісів. Наприклад, технології штучного інтелекту активно застосовуються для створення рекомендаційних систем, автоматичного індексування та інтелектуального пошуку. Важливим етапом розвитку стало розширення віртуальної взаємодії, що дає змогу користувачам отримувати доступ до ресурсів будь-якої бібліотеки світу незалежно від фізичного місця перебування. Таким чином, міжнародний досвід підтверджує, що інтеграція ШІ в бібліотеки не обмежується технічною модернізацією, а сприяє формуванню нової моделі бібліотечного середовища, зорієнтованої на глобальну взаємодію, інклюзивність та високий рівень користувацького досвіду [3, С. 99–100].

Напрями застосування штучного інтелекту в бібліотечній сфері охоплюють завдання з підвищення ефективності обслуговування та управління інформаційними ресурсами. Найбільш поширені – рекомендаційні системи й алгоритми пошуку, що забезпечують персоналізований доступ і швидке знаходження даних. Важливими є технології цифрового архівування та оцифрування фондів, які сприяють збереженню культурної спадщини та розширенню доступу. Перспективні напрями включають чат-боти, віртуальних асистентів, інструменти аналізу тексту, автоматизоване створення метаданих і резюме, сервіси перекладу та доступності. Використовуються також прогностичні моделі для управління фондами й технології безпеки. Водночас інтеграція ШІ потребує дотримання етичних принципів: захисту персональних даних, прозорості алгоритмів, інклюзивності та врахування авторських прав [4, с. 105–106].

Застосування штучного інтелекту у бібліотеках дозволяє підвищити ефективність інформаційного обслуговування. Інтелектуальні системи аналізують запити користувачів і забезпечують швидкий та точний пошук релевантних ресурсів, скорочуючи час на отримання необхідної інформації. Автоматизація рутинних завдань, таких як каталогізація, індексація та обробка запитів, знижує навантаження на бібліотечний персонал і мінімізує ймовірність помилок, дозволяючи працівникам зосередитися на аналітичній та освітній діяльності. ШІ-технології також сприяють створенню персоналізованих траєкторій користувацького досвіду, пропонуючи рекомендації та освітні маршрути відповідно до інтересів і попередньої активності користувача [5, С. 234–237].

У статті «AI in libraries: Improving tradition through innovation» [6] описано, як 27 дослідницьких бібліотекарів застосовують штучний інтелект для оптимізації бібліотечних процесів. Вони використовують інструменти, такі як *ChatGPT*, *Gemini*, *Perplexity* та *Elicit*, для автоматизації рутинних завдань, прискорення літературних оглядів та покращення обслуговування користувачів. Такі ІІІ-ехнології дозволяють бібліотекарям зосередитися на більш складних завданнях, підвищуючи ефективність роботи бібліотек.

Впровадження штучного інтелекту у бібліотечну діяльність супроводжується низкою технічних, етичних та організаційних викликів. До технічних належать обмеження точності алгоритмів, помилки автоматичної каталогізації та можливі збої в системах обробки запитів. Етичні ризики включають порушення конфіденційності користувацьких даних, упередженість алгоритмів та можливе спотворення рекомендаційних систем. Організаційні виклики полягають у необхідності навчання персоналу, адаптації робочих процесів та забезпеченні належної підтримки цифрових сервісів. Усвідомлення цих ризиків є ключовим для безпечного та ефективного використання ІІІ у бібліотеках.

Отже, у роботі досліджено сучасні напрями використання технологій штучного інтелекту в бібліотечній сфері в контексті цифрової трансформації суспільства. Розкрито можливості ІІІ для оптимізації інформаційних процесів, персоналізації сервісів, удосконалення систем пошуку та збереження культурної спадщини. Проаналізовано міжнародний досвід впровадження інноваційних рішень та окреслено технічні, етичні й організаційні виклики, що супроводжують інтеграцію штучного інтелекту у бібліотечну діяльність.

Література

1. Шишкіна О. С. Використання штучного інтелекту в бібліотечній діяльності // Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері: ІХ Всеукраїнська наукова студентська конференція / ДНУ ім. Василя Стуса. Вінниця, 2024. С. 124–126. URL: <https://jitas.donnu.edu.ua/article/view/15956>.

2. Добровольська В. В., Ляховченко В. Е. Штучний інтелект як інструмент модернізації публічних бібліотек // Культура, інформація, комунікація: міждисциплінарний діалог: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / НАКККіМ. Київ, 2025. С. 128–129. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/nauka/vydannia/Zb_mater_konferencii_10_04_2025.pdf.

3. Івашкевич О. В. Штучний інтелект в акустиці функціонування книгозбірень України // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023. № 2. С. 97–101. DOI: [10.32461/2409-9805.2.2023.284672](https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2023.284672).
4. Нетяга Т. О., Прилуцька А. Є. Напрями використання штучного інтелекту в бібліотеках // Культура, інформація, комунікація: міждисциплінарний діалог: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / НАКККіМ. Київ, 2025. С. 105–106. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/Instytutu/nauka/vydannia/Zb_mater_konferencii_10_04_2025.pdf.
5. Mamedova S. I. Artificial Intelligence Applications in Libraries in the Context of Digital Transformation of Society // Culturological almanac. 2023. № 4. P. 231–238. DOI: [10.31392/cult.alm.2023.4.32](https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.32).
6. AI in libraries: Improving tradition through innovation // Springer Nature: [Website]. 2024. URL: <https://www.springernature.com/gp/librarians/the-link/technology-blogpost/ai-libraries-tradition-innovation/27407176> (viewed on: 21.09.2025).

USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE TO OPTIMISE LIBRARY SERVICES

Oleksii Sakaliuk
ITCS Department

Anastasiia Volkova
Scientific and Technical Library
Odesa National University of Technology

***Abstract.** The article examines the application of artificial intelligence technologies in the library field within the context of digital transformation. The main directions of AI integration are identified, including process automation, intelligent search, service personalization, and digital archiving. International experience is analysed, and technical, ethical, and organizational challenges of implementation are outlined.*

***Keywords:** artificial intelligence, search, library, recommendation systems, service.*